

**QORTI TAL-MAGISTRATI
(GHAWDEX)
(GURISDIZZJONI SUPERJURI)
(SEZZJONI GENERALI)**

**MAGISTRAT DR.
PAUL COPPINI**

Seduta tad-29 ta' Ottubru, 2013

Citazzjoni Numru. 181/2000/1

**Teddy sive Jude Thaddeus u martu
Mary Fortunata konjuġi Refalo**

vs

Helen armla ta' Victor Emmanuel Attard u b'digriet tat-22 ta' Mejju 2008, il-ġudizzju ġie trasfuż f'isem l-eredi preżuntivi tal-konvenuta, wliedha li hemm preżenti f'dawn il-gżejjer; Michelino sive Lino Attard, Carmen mart Joseph Buttigieg, Yvonne mart Julian sive Gino Attard, Jane mart Emanuel Buttigieg, bla preġudizzju għad-dritt ta' min jirriżulta li jkun l-eredi attwali tagħha li jassumi l-atti fi stadju ulterjuri.

Illum it-Tlieta, 29 ta' Ottubru 2013

Kopja Informali ta' Sentenza

Il-Qorti,

Rat iċ-Ċitazzjoni li permezz tagħha l-atturi, wara li ppremettew:

Illi għal diversi snin u senjatament u għal dawn l-aħħar għaxar (10) snin l-atturi irrendew servigi, kuri u assistenzi lil konvenuta b'ispiranza li dawn jiġu kumpensati kif fil-fatt kienu sejrjn jiġu reitwibi fit-testment tal-konvenuta.

Illi sussegwentement il-konvenuta qegħda tirrifjuta illi tikkumpensa lil atturi tas-servigi lilha resi skond ma jiġi dettaljatament ippruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawża.

L-atturi irridu li jiġu ikkumpensati, u għaldaqstant jinterpellaw lil konvenuta għal dan il-fini b'ittra uffiċjali tas-17 ta' Awwissu 2000.

Talbu lill-konvenuta tgħid għaliex m'għandhiex din il-Qorti:

1. Tillikwida l-ammont dovut mill-konvenuta lill-atturi bħala servigi, kuri u assistenzi kif fuq ingħad;
2. Tikkundanna lil attriċi tħallas lill-atturi l-ammont hekk likwidat.

Bl-ispejjes kompriži dawk tal-ittra uffiċjali tas-17 ta' Awwissu 2000 kollha kontra l-konvenuta li tibqa' minn issa imħarrka għas-subizzjoni.

Rat id-Dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-atturi debitament ikkonfermata bil-ġurament mill-attur.

Rat in-Nota ta' l-Eċċezzjonijiet tal-konvenuta li eċċepiet:

1. Illi d-domandi attriċi huma nfondati fid-dritt u fil-fatt.
2. Illi kuntrarjament għal dak allegat huwa propju l-atturi li huma obbligati jħallsu kumpens lill-konvenuta u dan peress illi kienet hija li irrenditilhom servizzi u prestazzjonijiet konsiderevoli li inkludew anki prestazzjonijiet ta' flus.

Kopja Informali ta' Sentenza

3. Illi irid jingħat ukoll li għas-servizzi li l-attriċi irrendiet lill-konvenut irċeviet ukoll paga mid-Dipartiment tal-Kura ta' l-Anzjani.

4. Illi għalkemm huwa minnu illi l-atturi ippromettew li jrenndu servizzi u l-esponenti kienet disposta anki li tikkumpensahom adegwatament, effettivament pero' l-atturi ma żammewx il-promessi tagħhom.

Salvi eċċezjonijiet ulterjuri.

Rat id-Dikjarazzjoni tal-fatti tal-konvenuta kkonfermata bil-ġurament tagħha.

Rat in-Nota tal-Eċċezjonijiet ulterjuri tal-eredi tal-konvenuta, li assumew l-atti in segwitu għall-mewt tagħha, ppresentata minnhom fit-12 ta' Ġunju 2012¹ u li permezz tagħha eċċepew:

1. Illi l-jeddijiet pretiżi mill-atturi huma in toto jew in parti preskritti bid-dekors tat-terminu ta' ħames snin kif provdut fl-artikolu 2156(f) tal-Kodiċi Ċivili.

Salv eċċezjonijiet oħra.

Rat l-atti l-oħra kollha tal-kawża, inklużi l-verbali tax-xhieda prodotti u d-dokumenti eseбити, kif ukoll l-atti tal-kawża ta' spoll bejn l-istess kontendenti² quddiem din il-Qorti kif ippreseduta u mħollija għal-lum għas-sentenza.

Rat in-Noti ta' l-Osservazzjonijiet rispettivi tal-kontendenti.

Ikkunsidrat:

Illi permezz ta' din il-kawża l-atturi qegħdin jitolbu l-likwidazzjoni tal-kumpens li jidhrilhom li ħaqqhom għal diversi serviġi li huma jgħidu li rrendew fuq firxa ta' għaxar (10) snin lill-konvenuta Helen Attard (illum mejta). Il-

---

¹ A fol.638 tal-process

² Citaz.nru. 209/2000 fl-ismijiet: Teddy Refalo et. vs Helen Attard

konvenuta ċaħdet li għandha tikkumpensa lill-atturi għal xi serviġi li setgħu rrendewlha.

Fil-mori tal-kawża, l-eredi tagħha eċċepew ulterjorment il-preskrizzjoni ta' ħames snin a tenur tal-artikolu 2156(f) tal-Kap.16. Intqal f'dan ir-rigward mill-qrati tagħna illi:

“L-azzjoni għall-ħlas ta' serviġi u għar-restituzzjoni ta' spejjeż għal somministrazzjonijiet magħmula lill-persuna servuta tippreskrivi ruħha f'ħames snin; u ċ-ċirkostanza li s-serviġi jew somministrazzjonijiet jkunu kontinwi, jew bla interuzzjoni mhux biżżejjed biex timpedixxi illi l-preskrizzjoni tibda tiddekorri. B'dan li l-kontinwita' jew reiterazzjoni tas-serviġi jew somministrazzjonijiet ma tissospendix il-bidu jew id-dekors tal-preskrizzjoni, u lanqas ma timporta, għalkemm aċċettata mid-debitur, interuzzjoni tal-preskrizzjoni tal-kreditu jew somministrazzjonijiet anterjuri. Għaliex l-att ta' persuna li taċċetta mill-ġdid il-prestazzjonijiet ma jistax iwassal għall-ammissjoni tad-debitu dwar prestazzjonijiet anterjuri, jew għal rikonoxximent ta' drittijiet dwar dawk il-prestazzjonijiet anterjuri, jew għal xi rinunzja għall-preskrizzjoni tad-dritt naxxenti minn prestazzjonijiet anterjuri.”³

Il-konvenuti jikkontendu li, għalkemm l-atturi qegħdin jippretendu kumpens għal għaxar snin ta' serviġi, l-unika att li ġie ppruvat li sar li bih setgħu interrompew din il-preskrizzjoni, kienet l-ittra ufficċjali mibgħuta minnhom lil Helen Attard fis-17 ta' Awwissu 2000,⁴ u għalhekk ma jistgħux jippretendu kumpens għal dak li setgħu għamlu qabel is-17 ta' Awwissu 1995. Fin-Nota tal-Osservazzjonijiet tagħhom, l-atturi jsostnu li l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni mhix kompatibbli ma' dik tal-kompensazzjoni jew it-tpacija, u dwar dan jiċċitaw ġurisprudenza fis-sens illi: *“... l-eċċezzjoni tal-kompensazzjoni timporta rikonjizzjoni tad-dejn u dan ir-*

³ Prim'Awla: Agostino Pace et vs Antonio Agius noe.: 17.01.1955; ara wkoll: Appell: George Sciberras et vs Josephine Spiteri et.: 1.04.2005; P.A. Marianna Cauchi vs Catherina Sciberras et. : 10.01.1941; Appell: Maria Debono vs Dolores Portelli: 22.01.1954 u Appell: Cecelia Darmanin et. vs Fatima Vassallo et.: 27.02.2003

⁴ Ara kopja ta' din l-ittra a fol.640

rikonoxximent jinterrompi l-preskrizzjoni u jimporta wkoll rinunzja għall-preskrizzjoni."⁵ Imma ma jidhirx li l-konvenuta qatt tat xi eċċezzjoni bħal din, għax l-eċċezzjonijiet tagħha kienu jirrigwardaw biss l-ineżistenza tad-debitu u l-pagament, u kif ġie mfisser: "*l-eċċezzjoni tal-pagament mhix inkompatibbli ma' dik tal-preskrizzjoni.*"⁶ L-atturi jinsistu wkoll li l-konvenuta rrikonoxxiet id-debitu tagħha lejn l-atturi meta kienet daħlet fi trattattivi magħhom sabiex tħallihom appartament f'Marsalforn bħala kumpens, imma kif ġie deciż f'sentenza tal-Qorti tal-Appell iċċitata minnhom stess fl-istess Nota: "*...l-offerti li jsiru in linea ta' transazzjoni m'għandhomx l-effikaċja ta' rikonnoxximent tad-dejn, għaliex proposti simili jsiru mingħajr preġudizzju tad-drittijiet rispettivi tal-kontendenti.*"⁷ Billi għalhekk ma jirriżultax li kien hemm xi rinunzja jew interuzzjoni tal-preskrizzjoni, din l-eċċezzjoni ser tiġi milqugħa, u għall-fini ta' din il-kawża ser jiġi kkunsidrat biss dak li setgħu għamlu l-atturi mal-konvenuta fil-perijodu bejn is-17 ta' Awwissu 1995 u d-data tal-preżentata tal-kawża.

Dwar id-dritt ta' kumpens għas-serviġi, ingħad illi:

*"...in tema legali l-ġurisprudenza tagħna hija konkordi fil-prinċipju li fil-każ ta' serviġi jista' jkun dovut kumpens anki jekk ma jkunx pattwit, meta mill-konkors taċ-ċirkostanzi jidher li l-ħlas hu dovut. Ġie kemm il-darba ritenut li l-presunzjoni gratwita m'għandhiex tkun preżunta, u l-intenzjoni li wieħed jirregala s-serviġi tiegħu u jirrinunzja għall-kumpens m'għandhiex tiġi faċilment akkolta. Hekk kwalunkwe serviġju jiġi ritenut prestat bi speranza ta' kumpens. Dan għandu japplika b'mod speċjali fil-każ ta' serviġi hekk imsejjha di bassa lega, bħal ma huma l-ħasil tal-ħwejjeġ maħmuġa u l-faċendi tad-dar..."*⁸

Dwar il-mod kif kellu jiġi likwidat dan il-kumpens, ġie spjegat illi:

⁵ Carmelo Chetcuti vs Costantino Balzan et: kollez.vol.XXX.i.326

⁶ Appell; A.I.C. Guido Vella vs Dr.Emanuel G. Cefai: 5.10.2001

⁷ Carmelo Chetcuti vs Costantino Balzan et: kollez.vol.XXX.i.326

⁸ Balzan vs Degiorgio et.23.2.1959 vol.XLIII.II.649; Axiaq vs Mifsud et.9.1.1952 vol.XXXVI.III.588; Giuseppa Spiteri vs Henry Micallef: Qorti t'Għawdex:5.3.1974

“Għall-finijiet tal-quantum tas-serviġi, wieħed għandu jżomm f’moħħu (i) il-frekwenza u x-xorta tas-serviġi; (ii) il-mezzi tal-konvenuta li bbenefikat mill-prestazzjonijiet u (iii) il-parentela ta’ l-atturi mal-konvenuta. Konsiderazzjonijiet oħra li ġieli ġew konsidrati mill-Qorti tagħna huma jekk il-qaddej ikiddx l-istess saħtu biex jaqdi lill-ħaddiehor, jekk humiex affarijiet li mhux kulħadd kapaċi jidhol għalihom, bħal meta l-qaddej idur bil-persuna tal-moqdi (eż. ħasil), u jekk il-qaddej jinkorrix spejjeż li tagħhom ma jkunx ġie rimborsat fil-mument tal-ħruġ tagħhom.

Bħala regola ġenerali, l-kumpens mogħti jkun ftit jew wisq imqaddes, meta l-benefiċċjarja tkun marida, jew mhux mobbli, b’mod li jkollha bżonn assistenza personali u kontinwa.

Minn studju tal-ġurisprudenza lokali, wieħed jista’ jsib li l-kumpens akkordat ma jkun qatt f’ammonti kbar u dan peress li s-servizzi jingħataw kważi dejjem minħabba raġunijiet ta’ parentela bejn il-partijiet, u anke għaliex it-talba għall-ħlas ta’ serviġi hi bbażata fuq kważi-kuntratt, u mhux fuq kuntratt li nħoloq bejn min jirrendi s-serviġi u l-benefiċċjarju, u kwindi l-kumpens ma jkunx relatat biss mas-serviġi, iżda għandhom jittieħdu in konsiderazzjoni diversi fatturi oħra li, ffit jew wisq, inaqqsu r-relazzjoni ekonomika bejn is-serviġi reżi u l-ħlas relattiv. Dan iwassal biex il-kumpens ma jkun qatt l-ekwivalenti tax-xoġhol li sar, iżda adegwa meħud kont taċ-ċirkostanzi kollha partikolari tal-każ.”⁹

Ġara illi Emanuel Attard, ir-raġel tal-konvenuta Helen Attard, kien jiġġestixxi negozju dwar il-biegh ta’ oġġetti relatati mal-kaċċa minn ħanut anness mad-dar residenzjali fix-Xagħra. Huwa miet fis-sena 1985, u xi żmien wara l-armla tiegħu, billi kienet diehla wkoll fiż-żmien, irrealizzat li ma setgħetx tkompli tmexxi dan in-negozju waħedha u għalhekk iddeċidiet li ddaħhal

---

⁹ Prim’Awla: Anthony Catania pro et noe. et. vs Maria Agius: 11.12.2003

magħha lil xi ħadd minn uliedha biex jgħinha. Kienu biss l-atturi li tħajru għal dan ix-xogħol, u dan peress li l-attur kien diletant tal-kaċċa. Fis-27 ta' April 1990 saret skrittura ta' assoċjazzjoni bejn l-atturi u l-konvenuti li fiha hemm imniżżel kif kellhom jiġu regolati ir-relazzjonijiet ta' bejnihom in konnessjoni ma' dan in-negozju, inkluż il-kumpens li kellhom jingħataw l-atturi għall-għajjnuna li kienu ser jagħtu f'dan ir-rigward lill-konvenuta.¹⁰ Helen Attard, u uliedha li komplew il-kawża wara l-mewt tagħha, sostnew illi kundizzjoni importanti marbuta ma' dan il-ftehim kienet li l-attriċi u żewġha kellhom ukoll jagħtu l-għajjnuna li din kien jeħtiġilha fl-għixien tagħha. Imma l-atturi jikkontendu illi din l-iskrittura kienet finta, u saret biss biex tgħin lill-konvenuta f'kawża għat-terminazzjoni tal-kirja tal-ħanut minħabba sullokazzjoni jew ċessjoni. Infatti jinsistu illi huma qatt ma ġew ikkumpensati la ta' l-għajjnuna fit-tmexxija ta' dan in-negozju, la għall-assistenza li taw lil Helen Attard fil-kawża quddiem il-Bord tal-Kera tul l-għaxar snin li damet għaddejja, u wisq inqas għal dak kollu li għamlu magħha f'għajjnuna fil-ħtiġijiet personali tagħha matul il-perijodu 1990 u 2000.

Għall-ħabta ta' nofs is-sena 2000 l-atturi nfurmaw lil Helen Attard li ma kienux ser ikomplu la bil-ġestjoni ta' dan il-ħanut u lanqas bl-assistenza l-oħra, kemm il-darba ma jiġux ikkumpensati b'mod adegwat. Saru trattattivi biex l-atturi jingħataw appartament f'Marsalforn b'ħala kumpens, imma filwaqt li l-atturi riedu li dan jingħata minnufih b'kuntratt ta' donazzjoni, u fil-fatt kien ġie anke abbozzat kuntratt f'dan is-sens.¹¹ Imma l-konvenuta, wara parir li ħadet mingħand il-legali tagħha, xtaqet tiktibulhom b'testment sabiex tassigura ruħha li l-atturi jibqgħu iduru biha sa mewtha. Baqa' ma ntleħaqx ftehim u fit-2 ta' Awwissu 2000 l-atturi għalqu l-ħanut, u nqatgħu għal kollox ir-relazzjonijiet bejn il-kontendenti. Fis-17 ta' Awwissu 2000 nbgħatet l-ittra uffiċċjali msemmija għall-ħlas tal-kumpens allegatament dovut, u fit-12 ta' Ottubru tal-istess sena infetħet din il-kawża.

¹⁰ Ara kopja tiegħu a fol. 6 – 7 tal-kawża: citaz. Nru.209/2000

¹¹ Ara kopja esebita a fol. 251 -252

Skond ma jirriżulta minn rendikont ippresentat fl-atti tal-kawża,¹² l-**attriċi** qed tippretendi ħlas għal:

- (i) servigi u kura għal irqad mal-konvenuta, tisjir, ħasil personali, ħasil u tindif tad-dar, mogħdija u tiswija ta' ħwejjeġ, appuntamenti fi sptarijiet f'Malta u Għawdex u viżiti fi *clinics* privati, rappreżentanza fil-kawża quddiem il-Bord tal-Kera u spejjeż relattivi, inkluż telf ta' xogħol;
- (ii) benefikati fil-ħanut; u
- (iii) spejjeż fil-kawża tal-Bord tal-Kera.

Da parti tiegħu l-**attur** jippretendi kumpens għal tliet sigħat kuljum fil-ħanut, ġiri bil-karozza l-isptar, għand tobba u Malta għax-xiri tal-merkanzija għall-ħanut, rappreżentanza l-Qorti fil-kawża tal-Bord u telf ta' *vacation leave* biex jattendi l-Qorti tul l-għaxar snin li damet pendenti dik il-kawża.

Kif ġia ġie deċiż, minħabba l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni li ġiet milqugħa, l-atturi jistgħu jippretendu ħlas għal dak li setgħu għamlu bejn is-17 ta' Awwissu 1995 u t-2 ta' Awwissu 2000 meta kisruha għal kollox mal-konvenuta, u għalhekk għal total ta' **ħames snin neqsin ħmistax il-ġurnata**.

L-ewwel pretensjoni tal-**attriċi** tirrigwarda s-servigi **personali** li tgħid li rrendiet lil Helen Attard. Irriżulta li matul il-parti l-kbira tal-perijodu in konsiderazzjoni l-attriċi kienet impjegata bħala *helper* mal-anzjani fid-Dipartiment tal-Assistenza Soċjali Każwali, u kellha fost l-assistiti tagħha lill-ommha stess.¹³ Il-konvenuta kienet applikat għal din l-għajnuna fis-sena 1992,¹⁴ u baqgħet tiġi assistita mill-attriċi b'dan il-mod għal tliet siegħat fil-ġimgħa sat-18 ta' Diċembru 1999.¹⁵ Skond il-Linji Gwida għall-Assistenti Soċjali Każwali maħruġa mill-istess

¹² A fol 551 -552

¹³ Ara Dok.FG 3 a fol. 629 - 630

¹⁴ Ara Dok.F 4 a fol.631

¹⁵ Ara deposizzjoni ta' Fabienne Grech a fol. 621

dipartiment, ħafna mis-serviġi li tgħid li għamlet l-attriċi ma' ommha kienu nkorporati fl-għajjnuna li *helper* kienet mistennija tagħti lill-anzjana.¹⁶ L-attriċi tikkontendi li l-ħin allokat lilha bħala *helper* ma' ommha ma kienx biżżejjed biex tagħmilha dak kollu li kien ikun hemm bżonn, u hija kienet tmur għandha kuljum u anke torqod magħha, ċċemplilha għat-tabib u toqgħod magħha sakemm jinvistaha.¹⁷ Il-konvenuta, li fl-1995 kellha 79 sena,¹⁸ tgħid li dik il-ħabta ma kellix bżonn ħafna għajjnuna, ħlief għal ħasil tal-art u ħwejjeġ simili u assistenza meta jkun ġej it-tabib.¹⁹ Mill-*medical history* ta' Helen Attard jirriżulta li fil-perijodu in kwistjoni, din iddaħlet l-isptar xi darbtejn bħala *out patient* u għamlet jumejn rikoverata wara li ntilfet minn sensiha minħabba li niżlilha z-zokkor.²⁰ Minħabba li kienet tbatu bl-artrite u fl-1994 għamlet *knee replacement*, huwa verosimili li din kienet teħtieġ l-għajjnuna biex tinħasel f'banju. Hija kredibbli wkoll l-insistenza tal-attriċi li tul dan iż-żmien kienet ukoll torqod ma' ommha. Dan għaliex hekk kif inkissru r-relazzjonijiet ta' bejniethom, ħutha immedjatament raw kif għamli biex sabu lil xi ħaddieħor ħalli jorqod mal-konvenuta, u inkarigaw anke barranin biex jagħmlu dan. Ma rriżultax pero' li l-attriċi qatt ħadet lill-ommha fi sptarijiet Malta u lanqas fi kliniċi privati.

Fir-rigward tar-rappreżentanza tal-konvenuta fil-kawża quddiem il-Bord tal-Kera,²¹ huwa verosimili wkoll, għar-raġunijiet li ser jissemmew iżjed 'l quddiem, li l-atturi u mhux xi ħadd ieħor minn ulied il-konvenuta kienu ħadu interess sabiex jidhru magħha jew minflokha quddiem il-Bord, u biex din il-kawża tiġi difiża b'aħjar mod possibbli. Jgħidu li nefqu mitejn lira maltija (Lm200) fi spejjeż in konnessjoni ma' din il-kawża, għalkemm din l-ispiza ma ġietx ikorroborata b'xi dokumenti.²²

¹⁶ Ara para.H ta'dawn il-linji gwida a fol. 626

¹⁷ Ara affidavit tagħha a fol.229 - 238

¹⁸ Hija mietet ta' 90 sena fl-2008; ara certifikat tal-mewt a fol. 306

¹⁹ Ara affidavit tagħha a fol. 87 - 92

²⁰ Ara xhieda ta' Dr. Anna Maria Abela a fol.613 -619

²¹ Fil-kawża Rik.Nu.2/1991 fl-ismijiet: Jane Bonnici et.vs Helen armla Attard, deciza fit-30.06.99

²² Ara rendikont a fol.551

Dwar il-benefikati li qed jingħad li saru mill-atturi fil-ħanut tal-kaċċa, għalkemm ma tressqu ebda riċevuti dwar l-ispejjeż inkorsi, l-attriċi qed tippretendi rifużjoni ta' tmien mitt lira maltija (Lm800).²³ Irriżulta madankollu li hekk kif ingħalaq il-ħanut, l-atturi żarmaw l-armaturi, l-vevtrini u l-merkanzija, imma ma semmewx x'għamlu bir-rikavat.

L-attur, ²⁴ minn naħa tiegħu, qed jippretendi kumpens għal:

(i) tliet sigħat kuljum assistenza fil-ħanut tal-kaċċa: mhux kontestat li Teddy Refalo kien ikun presenti fil-ħanut, flimkien mal-konvenuta jew waħdu, wara l-ħinijiet normali tax-xogħol li kellu mal-Gvern. Jidher li hemm qbil ukoll li x-xiri tal-merkanzija minn Malta kien jagħmila wkoll l-attur, għalkemm il-konvenuta ġieli għamlet l-ordnijiet hi stess u ntuża l-kurrier;

(ii) l-attur jippretendi wkoll kumpens talli assista l-konvenuta fil-kawża tal-Bord; bħal fil-każ tal-attriċi, l-presenza tiegħu fil-kors tas-smiegħ ta' din il-kawża ma tidhirx li hija kontestata;

(iii) jgħid li għandu anke jithallas tal-*vacation leave* li kellu jieħu biex jaqdi dawn l-inkarigi; dan il-*leave* pero' ma ġiex ikkwantifikat.

Likwidazzjoni ta' kumpens: M'hemmx dubbju li fil-perijodu in eżami l-atturi rrendew servigi li tagħhom jistħoqilhom jiġu kkumpensati. Huwa minnu illi kien hemm parentela stretta bejn min kien qed jagħti din l-assistenza u min kien qed jiġi servut. Imma peress li ħut l-attriċi, Michael u Carmen, li wkoll sostnew li qdew lill-konvenuta sew kontemporanjament mal-atturi u wisq iżjed wara, ġew ikkumpensati minnha bi proprjeta' ta' valur sostanzjali,²⁵ u tenut kont tal-assi konsiderevoli li kellha Helen Attard,²⁶ żgur li ħadd ma jista' jippretendi li l-atturi

---

²³ Ibid.

²⁴ Ara affidavit tiegħu a fol. 73 -79 fil-kawża ta' spoll

²⁵ Ara testament ta' Helen Attard tal-31.10.2003 (Dok.J a fol.546 – 547) u certifikat tal-perit Edward Scerri a (Dok.ES a fol.545)

²⁶ Ara kopja tad-denunzja tas-successjoni (Dok.MFR a fol.465 – 471); ix-xhieda ta' Giovanni Cauchi (Dok.GC a fol.475 – 476); l-istatements tal-kontijiet bankarji tagħha (Dokti.GC 1 sa GC 7 a fol. 477 – 489) u l-kopji tal-kuntratti dwar bejgh ta' proprjeta'

kienu qegħdin jagħtu dawn is-servizzi *familiaris vel pietatis causa*.

L-atturi jikkontendu li għal dak li għamlu mal-konvenuta ma ġew ikkumpensati bl-ebda mod. Minn naħa l-oħra Helen Attard, u warajha l-eredi tagħha li komplew il-kawża minflokha, jsostnu li dawn ġia ġew imħallsa adegwtament ta' dak kollu li setgħu għamlu. Huma jinsistu li l-ftehim ta' assoċjazzjoni dwar il-ħanut tal-kaċċa li sar fis-27 ta' April 1990,²⁷ kien sar proprju bil-kundizzjoni li min jidhol għalieg kellu jdur b'ommu u kellu jithallas bil-profitti li jkun hemm mill-ħanut. L-atturi jgħidu li dan il-ftehim kien finta u sar biss biex ikun jista' jiġi utilizzat fil-kawża tal-Bord tal-Kera li kienet saret kontra l-konvenuta. Imma mkien ma rrizulta li f'dik il-kawża qatt saret xi referenza għal din l-iskrittura sinjifikanti wkoll li l-istess attriċi ammettiet fl-affidavit tagħna li l-għan prinċipali ta' dik l-iskrittura kien biex "...*bejnietna nikkonfermaw fil-konkret dwar min ħallas l-ispejjeż kollha f'każ ta' referenza futura...*" u li meta ġie biex jingħalaq il-ħanut riedu li: "*bħala kumpens tagħtina flok il-kirja xi ħaġa konkreta, li kienet lesta li tikteb proprjeta' b'kuntratt u anke ħlas tal-benefikati li għamilna a spejjeż tagħna fil-ħanut meta sar ir-refubishment.*"²⁸ Għalhekk il-Qorti hija propensa li iżjed temmen lill-konvenuti f'dan ir-rigward, u ċioe' li l-intenzjoni kienet tassew li l-atturi kellhom jithallsu mill-profitti tal-ħanut. Ġew esebiti mill-atturi kopji tal-formoli tat-taxxa rigward dan il-ħanut biex juru li dan ftit li xejn kien jagħmel profitti.²⁹ Issemmiet ukoll ix-xhieda tal-konvenuta fil-kawża tal-Bord tal-Kera fejn stqarret li profitti ftit kien ikun hemm, u dawn kienet iżzommhom hi,³⁰ imma Helen Attard tkompli tispjega fl-istess xhieda li "...*lil Teddy nikkumpensah xi ħaġa.*" Madankollu, tenut kont illi huwa magħruf li d-dikjarazzjonijiet fuq formuli tat-taxxa jafu jkunu konservattivi għall-aħħar, ma tantx huwa kredibbli li l-atturi kienu ser jagħmlu għaxar snin prattikament imexxu waħedhom in-negozju fil-ħanut, mingħajr ma jieħdu xejn

---

minn Helen Attard (Dokti.XX1 a fol.490 – 508; F a fol.509 – 511; G a fol.512 – 516; H a fol.517 – 519)

²⁷ Ara kopja a fol.6 – 7 tal-kawża ta' spoll

²⁸ Ara affidavit tagħha a fol.229 -238

²⁹ Dok.IT a fol.554 -601

³⁰ Ara kopja ta' din ix-xhieda esebita bhala Dok.TR a fol. 96 - 100

minnu. Kien għalhekk fl-interess personali tagħhom ukoll li jaraw li l-kawża quddiem il-Bord tal-Kera tiġi difiża bl-aħjar mod possibbli.

Fir-rigward imbagħad tas-servizzi personali resi mill-attriċi lill-konvenuta, irid jittieħed in konsiderazzjoni, li din kienet impjegata mal-Gvern, u għalhekk matul il-ġurnata ma tanx setgħet tagħti għajnuna lill-konvenuta. Terġa' l-konvenuta fil-perijodu in konsiderazzjoni, ma kienitx *bedridden*, u għalhekk l-għajnuna mogħtija lanqas setgħet kienet tirrikjedi presenza kontinwa. Wieħed ma jridx jinsa wkoll li għall-assistenza bħal *helper* mal-konvenuta stess għal tliet sigħat fil-ġimgħa, l-attriċi kienet qed titħallas mill-Gvern.³¹

F'tali ċirkostanzi u tenut kont il-paga minima nazzjonali fil-perijodu ta' kważi ħames snin li qed jittieħdu in konsiderazzjoni għall-fini ta' din il-likwidazzjoni,³² fid-dawl pero' tal-kumpens li rċevew ħut l-attriċi għal dak li jgħidu li għamlu huma mal-konvenuta, din il-Qorti jidrilha li għandha tillikwida rata ta' tmien euro (€8) kuljum għall-attriċi u erba' euro (€4) kuljum għall-attur. Dawn iġibu:

Kumpens għall-attriċi: €8 x 365 x 5 = €14600 – €120 (billi l-ħames snin kienu neqsin ħmistax il-jum) – €1968 (ħlas bħala *helper* bejn is-17 ta' Awwissu 1995 u t-18 ta' Diċembru 1999) = €12,512.

M'hu ser jingħata ebda kumpens għall-benefikati fil-ħanut, billi ma tressqu ebda provi dwar l-ispiza nvoluta, u a tenur tal-artikolu 6 tal-iskrittuta tal-assoċjazzjoni, dawn kellhom ikunu a karigu tan-negozju. Lanqas m'hemm lok għar-rifuzjoni tal-ispejjeż inkosi fil-kawża tal-Bord, billi ma nġiebu ebda provi fir-rigward.

Kumpens għall-attur: €4 x 365 x 5 = €7300 – €60 (il-ħmistax il-jum nieqsa) = €7240.

- Total għall-atturi bejniethom: dsatax il-elf seba'mija tnejn u ħamsin euro (€19,752).

³¹ Bir-rata ta' Lm1.25 is-siegha

³² Medja ta' €15 kuljum

Kopja Informali ta' Sentenza

Għal dawn il-motivi tiddeċidi l-kawża billi, filwaqt illi tilqa' l-eċċezzjoni ulterjuri tal-konvenuti dwar il-preskrizzjoni a tenur tal-artikolu 2156(f) tal-Kap.16, tilqa't-talbiet attriċi u:

1. Tillikwida l-ammont dovut mill-konvenuti lill-atturi bħala ħlas għal servigi, kuri u assistenzi mogħtija lil Helen Attard fis-somma ta' dsatax il-elf seba'mija tnejn u ħamsin euro (€19,752), u

2. Tikkundanna lill-konvenuti sabiex iħallsu din is-somma lill-atturi.

Bl-ispejjeż kontra l-konvenuti.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----